

Naročnina

Dnevna izdaja

za kraljevino Jugoslavijo

mesečno 25 Din

polletno 150 Din

celoletno 300 Din

za inozemstvo

mesečno 40 Din

nedeljska izdaja

celoletno v Jugos-

laviji 120 Din, za

inozemstvo 140 Din

SLOVENECE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, ne frankirana
pisma se ne sprejemajo - Uredništva
telefon št. 2050, upravnštva št. 2992

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Cerkveni
račun: Ljubljana štev. 10.650 in 10.349
za inostrane, Sarajevu št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Naša beseda

Zadnje čase se od raznih strani priporoča mir Slovincem. Bivše stranke, ki jih je januarski manifest pred dvema letoma poslal v pokoj, nehoti spominjajo človeka na umirajočega leva iz znane basni, ki si je moral po svoji odstavitvi pustiti dopasti brco že od vsakega svojega bivšega najpohlevnejšega in najpokornejšega podanika. Eni so odkritosrečno tega mnenja, da bi slovenski narod odslej mogel živeti tudi v najdaljnjejo bodočnost brez strank, popolnoma nediferenciran, v absolutnem miru in slogi, nekaka gens sancta in populus electio. To so idealisti, ki so narodu nujno potrebni, da se v človeških dušah ohranja zavest, da borba ni sama sebi namen pa da se nasprotja do prave mere ublažujejo. Drugi oznanjajo narodno slovo bolj iz skritega sebičnega namena, da se ob odsotnosti konkurence sami narodu postavijo na najbolj cenen način na čelo, kakor so svojčas narodni prvaki poveljevali slovo in se zanje sveto ogorčevali, zato da bi se na svojih stoli ohranili. Seveda je bil tisti mir gnil mir, pod katerim so nemoteno bobotali nepotizem, korupcija in izkoriščanje, dokler ni v to zahtojino zapihal svež veter kakšne več ali manj načelne ločitve.

Te ločitve bodo v narodu ostale, četudi za več ali manj časa v latentnem stanju; življenje brez notranjih razlik in napetosti, ki v medsebojni borbi življenje razvijajo dalje, ga modificirajo in prenavljajo, je načeloma nemogoče; čisto nediferenciranega stanja ali pa absolutne harmonije ne poznata ne živa narava ne zgodovina, in kjer se je skušala doseči taka človeška družba, se je kmalu izjalovila v kaos, ker ljudje niso niti angeli niti stroji. Drugo vprašanje je, po kakšnih vidikih se ljudje ločujejo ali naj se ločujejo, in v tem pogledu imamo Janes cel kup ljudi, ki nam svetujejo najrazličnejša stališča, na katera naj bi se naš narod pro futuro postavil, o čemer pa danes nimamo namena govoriti. Danes nam je na srečo nekaj drugega:

Naj bo narod diferenciran med seboj tako ali drugače, podlaga vsaki stranki, vsaki struji, vsakemu združenju v narodu, naj bo tudi čisto gospodarskega karakterja, mora biti nek trden, izdelan in pristen etičen nazor, ki korenini v oščrju ljudske, narodove duše, in ki mu mora stranka bodisi izrecno programatično, bodisi samo implicitno, po neki samoposebi umetni praksi svojega javnega udejstvovanja, pripomoči kolikorotliko do izraza v vsakem svojem članu. Tako, mislimo mi, je treba ta pereči problem v našem narodu postaviti. Če bo vse naše javno življenje narekovano od resnično krščanskega, resnično kulturnega in narodnega etosa, če bo vsak posameznik pa vsako javno združenje spoštovalo svojega partnerja, njega iz poštenega prepričanja izvirajoč program in težnja, če se bomo navadili vpoštevati vsak nazor, ki je utemeljen v visoko razviti vesti, in ga, čeprav je našemu več ali manj nasproten, po njegovih dobrih straneh pozitivno ocenjevati, če bomo razumeli, da vsako združenje, ki se ravna po nekih iz globlin vesti prihajajočih moralnih smernicah, v narodu opravlja neko zdravemu življenju in njegovega razvoja potrebno in koristno funkcijo — potem nobena politična ali kulturna različenost in raznolikost ne bo ovira k složnemu sodelovanju, kadar je potrebno; potem se nobena medsebojna borba ne bo izrodila v malenkostno prerekanje ali razdirajoče sovraštvo ali pa tudi v plašč, za katerim se pogosto igrajo najsebičnejši in najumazanejši posli, ampak bo pomenila le medsebojno izravnavanje, izčiščevanje in plodovito iskanje vrednot, ki so v končnem rezultatu vsem skupne — le da se spričo dane človeške narave najdejo po različnih potih. In tistemu bomo rekli, da je pravi prerok in odrešenik slovenskemu ljudstvu, ki ga bo naučil v strankarski borbi fair playa — poštene igre in poštenih metod, ki so plod globoke srčne kulture, naj so potem ljudje bodisi po veri bodisi po vsem svojem siceršnjem nazoru o svetu bodisi po razrednih težnjah razdaljeni drug od drugega magari kakor dve skrajni točki na premici. Težko je to našemu človeku dopovedati, toda nujno potrebno je, če hočemo biti v istini kulturni in politično zrel narod kakor so starejši kulturni narodi Evrope, med katerimi je taka politična polemika, kakršna je bila časih med nami, že samo iz estetičnega stališča čisto nemogoča. Pa ne samo v borbi nasprotujočih si strank, ampak tudi v strankah samih morajo vladati etični odnosi visoke kvalitete, možnost samostojnega presojanja in uveljavljanja neizogibnih struj in strankarskih odtokov pa zmožnosti, da se ne izkvari splošnemu blagru potrebno telo v mehanizem, ki služi samo eni osebi ali eni skupini in njenim osebitim interesom. Le tako je možno zdravo narodno življenje, v katerem so ločujoči, izčiščujoči in nezdružljivi uničujoči viharji prav tako potrebni kot ona sloga, ki nam veli: In necessariis unitas!

Da h koncu preidemo na čisto konkreten slučaj vprašamo vsakega izobraženega in omikanega človeka: ali je prav in ali je koristno za delo političnega kulturnega nivoja bodisi naša politična življenja, če se o enem najbolj pomenljivih, najbolj povzdigujočih in obenem najbolj ljubkih praznikov krščanskega

Resen položaj v Španiji

London, 21. jun. d. Tukajšnje kroge je zelo presenetila vest, da je kralj Alfonz španski 19. t. m. zapustil Madrid in se preko Pariza odpeljal v London. Kakor pravi komunikacijski predstojnik vlade, generala Berenguera, bo kralj ostal v Londonu do 20. julija, to je, bo odsoten ves mesec.

Ta dogodek spravljajo resni angleški politični in diplomatični krogi v zvezo z alarmantnimi govoricami, ki so te dni razširjene po Španiji in so seveda našle pot tudi v inozemstvo, predvsem v Anglijo, ki se od nekdanj živjo zanima za deželo, v kateri se nahaja najvažnejša pomorska postojanka Velike Britanije.

Doslej še neznani dogodki in razmere so v zadnjem času zopet izredno okrepile republiško propagando v deželi. Vlada splošno prepričanje, da ne preteče niti en teden, ko se bo v Španiji zgodila velika politična in ustavna sprememba. Splošno prepričanje je, da kabinet generala Berenguera nikakor ni kos sedanjemu položaju, ki zahteva hitrih in odločnih sklepov. Ne bodo se veliko motili oni, ki sedanjí kritični položaj v Španiji izvajajo iz vedno bolj naraščajoče gospodarske krize, ki se izraža in ima obenem svoj vzrok v neustavljajočem se padanju pezele. K temu pride žitna kriza, ki je tako velika kakor že dolgo ni bila.

Vse to zahteva alternativno odločitev; ali takojšnja vpostavitev parlamentarnega ustavnega režima ali pa druga diktatura. Diktatura pa je kljub

temu, da se prizadevajo zanjo nekatere vojaške osebnosti, v sedanjem momentu popolnoma izključena, kajti pezeta pada dalje na vseh internacionalnih borzah in ponovna vojaška diktatura ne bi zadovoljila gospodarskih krogov, ampak nasprotno, gospodarsko krizo le še povečala.

V Londonu so pa zlasti v skrbih, ker se zaradi tega položaja silno ojačuje republiško gibanje, ki dozdaj v ljudstvu ni imelo prave zaslombe. Angleški prijatelji kralja se bojijo, da ne bi republikanci odsotnosti kralja izrabili za državni udar. Splošno menijo v Angliji, da se za Španijo pripravljajo burni dnovi.

Kralj Alfonz je medtem 20. t. m. dospel v Pariz. Nastanil se je v velikem hotelu v Rue de Rivoli. Kralj ostane v Parizu do ponedeljka opoldne in je v soboto, 21. t. m. imel dolg razgovor z bivšim liberalnim politikom Santiagom Alba. Od tega razgovora, kojega rezultat še ni znan, je odvisno, kako se bodo stvari v Španiji odslej naprej razvijale.

Nasproti novemu republiškem valu se skušajo v Španiji združiti vsi monarhistični elementi, da ohranijo dinastijo. Grof de la Mortera, sin rajnega konservativnega politika Maura, je prevzel vodstvo vseh elementov, ki sestavljajo desno krilo monarhistov in ki bodo odslej tvorili koalicio onih skupin, ki so pred prvo diktaturo tvorile staro konservativno stranko. Monarhisti poudar-

jajo potrebo protiakcije proti obrisujoči se republiški alianci, ki skuša ustvariti politično zvezo s socialisti in staro liberalno stranko.

V Madridu se tudi zadnje dni organizuje levo krilo monarhistov, obstoječe iz desnega krila bivše liberalne stranke, ki ga vodi general Santiago Alba, ki je bil minister za zunanje zadeve v septembru l. 1923, ko je bil prišel na oblast pokojni Primo de Rivera, in je potem bil prisiljen ukloniti se diktatorju v izgnanstvo v Franciji.

Zaradi tega je razumljivo, da kralj Alfonz predvsem išče opore v grofu Santiagu Albi. Kakšen bo rezultat, to se bo v najkrajšem času pokazalo, ker so duhovi v Španiji tako razgreti, da je hitra in nujna rešitev najsi bo v katerem že koli pravcu, neizogibna.

Madrid, 21. junij. x. Vse politično zanimanje Španije je osredotočeno na razgovor kralja Alfonza z vojvodo Santiagom Alba. Listi že pripravljajo javno mnenje na to, da bo Alba najbrže prevzel ministriško predsedništvo. Mnogi so presenečeni, da so ravno oni politiki, ki jih je preganjala diktatura, sedaj prišli na prvo mesto. Alba, ki je zelo inteligenten, pa tudi častihlepen, izhaja iz bivše liberalne stranke ter ga podpira sedaj Romanones in Alhuzema. Prejšnji mesec je v časnikarskih člankih ostro kritiziral diktaturo. Kljub temu mu je sedaj kralj radi teh člankov častital, kar se potrjuje tudi v uradnih krogi.

Priprave za vrnitev Habsburžanov na madjarski prestol

Praga, 21. junija. x. Jutranja izdaja »Pravo Lidu« objavlja senzacionalna poročila o nameravanem madjarskem puču za vpostavitev Otona kot madjarskega kralja, in sicer s pristankom Italije, Nemčije in Anglije. Pri tem bi imeli biti Francija in Mala antanta ne samo zavedeni v zmoti, temveč tudi postavljeni pred gotovo dejstvo. Nadvojvoda Oton bo prišel na Madjarsko z belgijskimi študenti. Pred tem pa bo prišlo na Madjarsko polagoma 25 tisoč italijanskih častnikov in vojakov v civilnih oblekah, in sicer častniki kot turisti, moštvo pa kot poljedelski delavci za veleposestnike. Na dan, ko dospe Oton na Madjarsko, bodo vsa dežela zasidela madjarske in italijanske čete, da preprečijo vsak protinart. Nadalnje nastopanje italijanske vojske se bo vršilo strategičnim potom po južni Štajerski in Koroški. Za to potrebna sredstva so se zaenkrat dobila potem državnega posojila 120 milijonov pengejev pri Madjarski komercialni banki v Budimpešti, seveda v pričakovanju inozemskega posojila, za katero je kredit pri komercialni banki samo predjem. List trdi dalje, da je predsednik

komercialne banke Filip Weiss, lasti zunanega ministra Valka, za posredovanje posojila dobil 3%, Valko sam pa 5% provizije. Honvedski minister Gömbös je v zadnjem času izdal naredbi, da se imajo vse madjarske vojaške organizacije združiti v enotno vodstvo. Zdi se, da Gömbös pripravlja lastno akcijo v senci Italije. Zadnji obisk italijanske vojaške misije je bil popolnoma tajen in je ostal neznan tudi madjarski javnosti. Vse to je delo Gömbösu blizu stojičega društva Move, ki šteje 80.000 članov. Prvi znaki prihoda Otona bodo akcije izven Madjarske, t. j. aktivna iredntistična dejanja v Erdelju, na Hrvaškem, Slovaškem in Podkarpatski Rusiji. Jeseni pa se ima delo dokončati. Informator lista pravi dalje, da se Oton ne bo poročil z italijansko princesinjo, temveč z romunsko princesinjo, ker mislijo na Madjarskem, da bodo s tem lažje dosegli, da se Erdelj vrne Madjarski. Končno pravi list, da računajo na Madjarskem tudi s tem, da se bo akcija ponesrečila. V tem primeru bi Italija storila vse, da se doseže revizija mirovnihih pogojev.

Nova vlada v Egiptu

London, 21. jun. x. V Egiptu je sedaj Sidki paša sestavil tako zvan »nevtralni« kabinet, ki se bo danes predstavil egiptskemu kralju Fuadu. Najvažnejša mesta so zasedena tako: ministriški predsednik, obenem finančni in notranji minister je Ismail Sidki paša, zunanji minister Hafez Afiti paša, vojni minister Tefvik Rifaa paša. Dosedaj vlada povsod mir. V Kairu so na vseh križiščih postavljene policijske straže.

Pabst se ne sme vrniti

Dunaj, 21. jun. x. Vestí neke korespondence, da se je pri današnjih razgovorih dr. Schöbner z voditeljem Heimwehra dalo majorju Pabstu dovoljenje za bivanje na Tirolskem, se z merodajnega mesta označujejo kot tendenciozne in neresnične.

Maniujeva stranka je enotna

Bukarešta, 21. junija. AA. Rador poroča: V zvezi z zadnjo ministriško izpremembo v Romuniji je jugovzhodna agencija razširila vest o tem, da obstoja kriza v narodno-poljedelski stranki. Kriza je baje nastopila radi nesoglasja med predsednikom romunske vlade Maniuom in ministrom za poljedelstvo Mihalakejem radi sodelovanja zastopnikov nekdanje narodne stranke in predstavnikov nekdanje poljedelske stranke v sedanjí vladi. Ti dve stranki sta se ujediniili že pred enim letom. Vladni krogi, ki so o tej stvari poučeni, ugotavljajo, da izhajajo te tendenčne vesti iz interesiranega vira ter jih formalno demantirajo. Edinstvo narodne poljedelske stranke ni bilo niti hip ogroženo. Baš nasprotno zadnji dogodki so uvrstili to edinstvo in povečali ugled te stranke, ker je bila na čelu pravkaršnjih dogodkov in ima za seboj ogromno večino javnega mnenja v Romuniji.

H konferenci Male antante

Pariz, 21. junija. p. »Echo de Paris« prinaša uvodnik o bližnji konferenci Male antante in izraža misel, da se bo na tej konferenci v glavnem razpravljalo o Briandovi spomenici in o morebitni restavraciji Habsburžanov na Madjarskem. List povdarja glasove, ki so v zvezi z nadvojvodom Otonom, in naglašja, da se bo zaročil z najmlajšo hčerko italijanskega kralja. List pravi, da bo Francija gotovo imela toliko moči, da bo preprečila dogodka, ki se tu razvijajo.

8 urnik za rudarje

Zeneva, 21. junija. AA. Komisija za proučevanje vprašanja delovnega delavnika na mednarodni konferenci za delo je določila, da traja dnevno delo v rudnikih 7 ur in tričetrt.

Upor na Kavkazu

Berlin, 21. jun. p. Social. demokrati »Vorwärts« prinaša vest, da so v Kavkaziji, Gruziji in Armeniji izbruhnili kmetski upori, ki že delj časa trajajo, in sicer radi kolektivizacije kmetskih posestev. Rdeči gruzinski vojaki so se pridružili vstalem in sedaj vodijo gerilske vojne iz gozdov. Vlada je poslala nad 1500 političnih ujetnikov v Rusijo. Njihova usoda je neznana.

Vatikanova bela knjiga

Opisuje maiteški problem od januarja 1929 do maja 1930
Malta dobi novo ustavo

Mesto Vatikan, 21. junija. x. »Osservatore Romano« objavlja v izvlečku papeževu belo knjigo pod naslovom: »Opis malteškega problema od jan. 1929 do maja 1930.« Knjiga ima predgovor in 3 poglavja in se bavi z dogodki do odposiljatve apostolskega delegata msgr. Robinsona na Malto in z rezultatom te papeževe ankete o verskem stanju na imenovanem otoku, dalje pa tudi s koraki, ki jih je potem storila sveta stolica ter navaja tudi korespondenco med kardinalom Gasparijem in angleškim poslanstvom pri Vatikanu. Končno govori o premirju povodov političnih volitev in o izmenjavi dokumentov, ki so se vršili neposredno potem med kardinalom Pacellijem in angleškim poslanstvom. V uvodu pravi bela knjiga, da zasleduje samo namen, da izrazi javno mnenje, da s tem prepreči, da se ne bi sveti stolici podtakli nameni, ki jih sveta stolica nikdar ni imela, niti ni mogla imeti. Bela knjiga napada posebno ostro guvernerja otoka, lorda Stricklanda, kateremu očita posebno dvojno igro v odnošajih nasproti katoliški cerkvi. Vatikan ni mogel vzeti na

znanje načrta konkordata, ker je iz njega jasno izhajalo, da hoče lord Strickland katoliško cerkev postaviti v službo svoje politike.

London, 21. junija. x. Na Malti je včeraj medtem, ko je bil odsoten ministriški predsednik lord Strickland v Londonu, prišlo do presenetljivega razvoja stvari. Kabinet je odstopil in popoldne izročil svoje portfelje v roke malteškega guvernerja. Ustava je bila ukinjena za dobo, ki se dosedaj še ni ugotovila.

London, 21. junija. AA. Poročilo o demisiji malteškega kabineta demantirajo. Včeraj popoldne je imel maltski guverner dolgo sejo in je prejel dolgo brzojavko iz Londona.

Trdovratno se vzdržuje vest, da bo maltska avtonomija ukinjena in bo uveden na Malti ponovno kolonialni režim za dve leti.

V razgovoru z dopisnikom Reuterja je lord Strickland izjavil, da ne bo odstopil

človeštva sploh in slovenskega naroda posebej piše v takem nizko stoječem tonu kakor je to storil ljubljanski popoldnevnik, poročajo o procesiji svetega Rešnjega Telesa — kakor da bi ga bodlo, če se v slovenski prestolici versko mišljenje in življenje po vojni stalno izboljšuje in dviga pa čedaljebolj očitno prihaja do izraza! Tukaj je uprav klasičen eksempl fanatizma zagrizene, omejene in nepristne svobodomiselnosti, ki je tudi eden izmed tistih činiteljev, ki je politično življenje naše prošlosti zastrupljala, mogoče bolj nego katerikoli drugi fanatizem ali pristransko gledanje sveta. Mari čistost in teženje po njej, pobožnost, vera v božje veličastvo in vsepričnočnost, prizadevanje Sveto čimbolj počastiti in ga nositi v naše življenje — ki vrh tega tako označuje naš slo-

venski ljudski značaj — mar vse to niso neprecenljive vrednote slovenske narodne kulture? Ali pa naj naša kultura obstoja v tem, da sveto smesimo, da na vsak pojav religioznosti brizgamo znake svojega nespoštovanja in nepojmovanja, da za vsakim teženjem iz zemsekega blata zopet vidimo le — blato?

Zato bi hoteli k sklepu povedati: da imajo vse stranke kulturnega naroda, naj bodo med seboj v gotovih momentih narodnega življenja v še tako ostri borbi, vedno in vselej eno skupno točko složnega dela: složno borbo zoper vsako nizko gledanje življenja pa zoper vsako nepoštenost, nevestnost in nekulturo! To je stvar politične pedagogike, ki nam je nujno potrebna, da ustvarimo za bodoče neobhodne pogoje zdravega narodnega življenja. T.

Odstop nemškega finanč. ministra

Dr. Moldenhauer, nemški finančni minister v Brüningovem kabinetu, je podal svojo ostavko in zapustil za seboj tako težko situacijo, da ni izključena kriza celotnega Brüningovega kabineta. Finančni položaj Nemčije je zelo težaven. Še meseca aprila, ko je g. Moldenhauer prevzel finančno ministrstvo, je pred zbornico zagotavljal, da bo že leta 1931, mogoče misliti na znižanje državnih davkov. Tako je tedaj g. Moldenhauer preračunal, da upa znižati davščine za kakih 500 milj. zlatih mark. Mesto tega je pa sedaj po nekaj mesecih isti finančni minister zahteval novih davkov in 1% odtegljaj na uradniških plačah, ki naj se porabi za brezposelno zavarovanje. Ta žrtveni davke uradništva — »Notopfer« — ga imenujejo — je naletel na silen odpor pri socialistih, nacionalistih, demokratih in tudi ljudski stranki. In ker je g. Moldenhauer sam član parlamentarnega kluba ljudske stranke, mu ni kazalo drugega, da se je odzval pozivu načelnika stranke dr. Scholza in podal demisijo. Ljudska stranka, ki je pred nekaj meseci vrgla finančnega ministra Hilferdinga, nasleduje sedaj isto taktiko, da vrže kabinet g. Brüninga.

Kaj bo v tem težkem položaju storil g. Brüning, se še ne more vedeti. Treba je omeniti, da je padel Müllerjev kabinet radi tega, ker je zahteval, da se za pol procenta zvišajo davki v prilog brezposelnega zavarovanja. Položaj je torej sedaj že mnogo gorši. Kdorkoli bo prevzel Moldenhauerjevo nasledstvo, bo moral računati z istim problemom. Najprej bodo skušali dobiti primerne naslednika. Ako ga ne bi našli, potem bo g. Brüning podal demisijo celotnega kabineta, — kar bi pomenilo, da se ne smatra kos težavnemu finančnemu problemu, ali pa bo segel po finančni diktaturi in razpustil parlament, kar je grozil že pred tremi meseci. A to bi bil silno nevaren eksperiment, ki si ga v samih centumaskih krogih prav nič ne žele.

Ali je kaka rešitev iz prekerne položaja? Parker Gilbert je v svojem poslovnem poročilu opozoril na nekaj nujnih ran, na katerih bolega nemško narodno gospodarstvo. Pred vsem bi se morala po njegovem mnenju izvesti stroga javna kontrola nad vsemi izdatki tako države kakor tudi občin. Državne in občinske finance so potrebne temeljite reforme. Država je zviševala izdatke leto za leto in segala po izrednih kreditih. Polom prejšnje marke jo je sicer rešil neskdanih državnih dolgov, toda v zadnjih letih se je na novo zadolžila za več kot 10 milijard zlatih mark, ne da bi upoštevali redna reparacijska odplačila. Jaka široko finančno politiko vodijo tudi posamezne občine. Nemška industrija v marsičem sledi metodi ameriške, ki je lani doživela tak velikanski polom in povzročila gospodarsko depresijo v Ameriki. Vse je preračunano na to, da se v običnem vzbujajo nove potrebe, da se na ta način dvigne domači delovni trg. Seveda se pa dohodki konsumentov ne večajo vedno tudi v sorazmeri z njihovim apetitom in njihovimi željami. Življenje čez razmere je sploh značilen pojav skoraj pri vseh narodih. Od tod tudi vseplošno zadolženje.

Nemški zakon o brezposelnem zavarovanju, ki je bil sprejet pred tremi leti, je predvideval najvišje stanje 1 milj. 600 tisoč brezposelnih letno. Toda že sedaj poleti je to število visoko preokračeno in bo še mnogo slabše na zimo, ko se obeta več kot tri milijone brezposelnih. Tem brezposelnim delavskim množicam je treba na vsak način preskrbeti ali zaslužka ali podpore, ako noče dežela zapasti notranji revoluciji. Proti temu ne pomaga nobena demonstracija težke industrije, ki jo zastopa ljudska stranka. Noben kabinet in noben finančni minister ne bo mogel iti mimo tega vprašanja in bo moral iskati denar kjerkoli že.

Kongres Penkluba v Varšavi

Varšava, 21. junija. AA. Poljska agencija poroča: Včeraj dopoldne je bila v sejni dvorani sejma otvorena na svečan način prva seja kongresa Penkluba v prisotnosti ministra zunanjih zadev Zaleskega, ministra prosvete Cervinskega, predsednika sejma Dalčinskega, predsednika senata Simonskega predstavnikov tiska ter umetniških krogov. Ob tej priliki so imeli govore predsednik mednarodnega odbora Penkluba Galsworthy, predsednik sejma Dalčinski, zunanji minister Zaleski, ki je pozdravil kongres v imenu vlade, predsednik varšavske občine Slavinski ter predsednik poljskega Penkluba Gepel. Po seji je bila prirejena zakuska v prostorih sejske restavracije. Kongresa se udeležuje razen poljskih delegatov 74 delegatov iz inozemstva, ki zastopajo 23 držav.

Varšava, 21. junija. AA. Kongres Penkluba se je pričel včeraj dopoldne pod predsedništvom predsednika poljskega Penkluba Gepela. Za člane izvršilnega odbora za leto 1930-31 so bili izvoljeni predstavniki Penklubov Velike Britanije, Nemčije, Francije, Holandske in Poljske. Zvečer je bila prirejena v parku Lazienki svečana baletna predstava. Po predstavi pa je priredil predsednik vlade Slavak članom kongresa svečan sprejem.

Kulturna autonomija gradiščanskih Hrvatov

Eisenstadt, 21. junija. p. Z naredbo gradiščanske deželne vlade se je ustanovilo mesto šolskega nadzornika za avtonomne hrvatske šole v vsem Gradišču. Na to mesto je izbran en Hrvat, ki mu je dodeljen poseben strokovnjaki odbor za setavo in izdajanje hrvatskih šolskih knjig za ljudske in mešanske šole v Gradišču. Razen tega se bo na učiteljsku v Eisenstadtu za hrvatske pripravnike in pripravnice imenoval poseben profesor za hrvatiščino in hrvatsko književnost. Posebna pozornost se bo posvetila pouku hrvatske zgodovine, ki se bo bodo učili tudi nemški pripravniki, da spoznajo preteklost hrvatskega naroda, ki z Nemci živi v Gradišču.

Italija vznemirjena radi izdatkov Francije za narodno obrambo

Pariz, 21. junija. d. Tukajšnji časnikarski in politični krogi se bavijo s pisanjem fašističnega časopisa, ki se kaže jako vznemirjeno radi kreditov, katere je namenila francoska vlada obrambi državnih meja. Francoski časopisi se seveda tudi alarmantnim poročilom italijanskega časopisa, ki bi pač moralo pomisliti, da je ojačena skrb francoske države za varnost svojih meja nujna posledica agresivnih in provokantnih govorov mero-dajnih italijanskih politikov v zadnjem času.

Italijansko časopisje se zelo bavi z vprašanjem, kam je izginilo iz francoskega državnega zaklada sedem milijard frankov, kakor je bil odkril poslanec Georges Bonnet v časopisu »Soleil«. Fašistični listi trdijo, da g. Tardieu na seji finančne komisije 20. t. m., kjer je ta stvar bila naknadno postavljena na dnevni red, o tem ni dal zadovoljujočega pojasnila. Zato je fašistični tisk poln citatov iz listov francoske skrajne desnice in leve, ki iz te stvari dela afero. Fašistični listi sklepajo iz tega, ker je g. Tardieu v finančni komisiji zahteval dodatni kredit 1 milijarde za nove potrebščine državne obrambe, da na ta način pridemo do onih 7 milijard, ki so iz državnega zaklada porabljene. Evidentno je namreč, pišejo italijanski listi, da je francoska vlada že vnaprej uporabila iz zaklada 6 milijard za izredne vojaške potrebščine in da se bo še ena milijarda v najkrajšem času v isti namen uporabila.

Toda fašistični tisk bi moral vedeti, da razen komunistov nobena francoska stranka v stvari

ne oporeka temu izdatku, ampak da se samo kritizira način tozadevne finančne operacije vlade. Tudi se nekateri ne morejo sprizniti z zahtevo g. Tardieuja, da naj se v času, ko je mednarodni položaj zelo delikaten, o takih stvareh najraje nič ne govori in nič ne piše. Dasi bi to francoskemu časopisu, ki ni vajeno o ničemer molčati, zelo težko, je vendar brez dvoma, da se bo navodil, oziroma nasveta, ministrskega predsednika držalo.

Cela zadeva pa indirektno dokazuje še to, da so finančne francoske države upravljane. Kateri državni proračun v Evropi se more pohvaliti z nad 5 milijardi prebitka? Sicer pa se bo francoski državni zaklad v kratkem pomnožil še za 80 milijonov dolarjev od reparacijskega posojila. Francija ima zadosti sredstev, da brez vsake škode za svoj budžet ojači obrambo svojih meja.

Pariz, 21. junija. AA. V finančni komisiji zbornice so ministri Tardieu, Reynaud, Germain in Martin dokazovali, da bo mogoče kriti izdatek v višini 5 milijard za narodno obrambo, ne da bi pri tem trpel načrt o pospeševanju narodnega gospodarstva.

Francija zniža kadrski rok

Pariz, 21. junija. AA. Uradni list priobčuje dekret o načinu, kako naj se prihodnjega oktobra izvrši prehod od vojaškega službovanja v trajanju 18 mesecev na enoletno vojaško službovanje.

Gandijevi pogoji za prekinjenje souvažnosti

Vrše se tajna pogajanja — Novi nemiri

Pariz, 21. jun. x. Posebni poročevalci lista »Petit Parisien« poročajo iz Bombaya, da so v jetišnici Yerawada v teku oficijna tajna pogajanja z Gandijem o prekinjenju souvažnosti. Gandi je dal pogoje: 1. da konferenca obseva sestavi za Indijo ustavo, ki bo Indiji dala osnove indijske neodvisnosti, 2. da se ukine davek na sol, da se prepove uvoz alkoholnih pijač in uvoz tkanin, in 3. da se izda amnestija za vse politične obsojence.

Pariz, 21. jun. AA. Havas poroča iz Bombaya, da je prišlo med policijo in neko grupo manifestantov do spopada, pri čemer je bilo ranjenih sto oseb. Malo pozneje je prišlo do ponovnih spopadov s policijo, tako da je morala policija streljati. Ob tej priliki je bilo ranjenih 12 oseb.

Simonova komisija ne priporoča dominiona

London, 21. jun. d. Glede drugega dela Simonovega poročila, ki izide 24. junija in ki ima igrati odločilno vlogo v vprašanju, katera ustava naj se podeli Indiji, se izvejo sledeče podrobnosti:

Indija naj dobi široko avtonomijo s postavljalnim parlamentom in njemu odgovorno vlado. Volitve v parlament naj bi bile indirektno.

Direktni volilni sistem naj se ohrani v provincialnih zborih.

Ukine naj se tako zvani diarhični sistem, ki vlada sedaj v provinciah in po katerem je provincialna uprava odgovorna deloma direktnim angleškim oblastem, deloma postavljalni centralni oblasti parlamenta. Nadomesti naj se z enotnim sistemom, po katerem bo celokupna provincialna uprava direktno odgovorna postavljalni oblasti, oziroma centralni avtonomiji.

Proti gospodarskemu nadvladju Amerike

Evropa čuti, da ji grozi propast, a ni edina

Pariz, 21. junija. x. O položaju, ki je nastal za Francijo radi nove ameriške carinske tarife, izjavlja danes »Intransigent«, da bo francoska vlada sistematično poslala okoliščine vsem francoskim trgovskim zbornicam in potem v oficijnem memorandumu obrazložila ameriški vladi svoje zahteve in želje. Če se to v Ameriki ne bo vpoštevalo, bo francoska vlada iskala druga sredstva in pota, da bi prišlo do kake poravnave. V tej zvezi opisuje tudi trgovski minister neprestano poslabševanje francoske trgovinske bilance nasproti Ameriki. Leta 1928. je uvozila Francija iz Amerike za 2,9 milijarde več, kakor je izvozila. Leta 1929. je ta razlika narasla že na 3,3 milijarde in je v prvi četrtini leta 1930. dosegla že 1,3 milijarde.

Poljska nota o obmejnih incidentih

Postavi naj se mešana komisija, ki bo objektivno preiskala vzroke

Varšava, 21. junija. AA. Poljsko-telegrafska agencija poroča: V zvezi z incidenti, ki so se nedavno odigrali na poljsko-nemški meji, zlasti pa radi izgrediv dne 13. junija v Vjelkih Vjoslih v okraju Gnjeva, je pomočnik ministra za zunanje zadeve Viseoki izročil danes nemškemu poslaniku v Varšavi Rausecherju noto, ki je v njej določeno stališče poljske vlade glede teh dogodkov.

Glede incidenta v Vjelkih Vjoslih se v tej noti ugotavlja, da je preiskava poljske vlade v nasprotju s poročilom o tem dogodku po nemških oblastih dognala, da je poljski obmejni stražnik Bjentek na dan incidenta prijel neko ženo in moža, ki sta bila brez dovoljenja za prehod preko meje. Pri tem je bil napaden in obstreljen od prebivalca nemške obmejne vasi Kanizen. Sodna preiskava o tem incidentu je nadalje dognala, da so bili oddani na stražnika Bjenteka 4 streli z nem-

škega teritorija. Dva strela sta bila oddana iz največje bližine in vsakako po gori navedni osebi, ki je nato pobegnila in se skrila v visoki travi.

Poljska nota navaja dalje šest drugih primerov in izgrediv na meji v zadnjih mesecih in predlaga, naj se takoj sestavi mešana poljsko-nemška komisija, ki naj ugotovi dejstva v zvezi z izgrediv v Vjelkih Vjoslih. Nadalje zahteva nota, naj se kaznujejo krivci, ki so napadli poljskega obmejega stražnika Bjenteka v službi.

Zagrebska vremenska napoved: Čez dan spremenljivo oblačno, po večini pol oblačno, topleje.

Dunajska vremenska napoved: Vetrovi bodo hitro prenehali. Postalo bo zopet topleje in verjetnost neviht bo precejšnja. Južne Alpe: Dosedanje vreme se ne bo mnogo spremenilo.

Pobuda za gospodarsko koniero

Belgrad, 21. junija. z. V tukašnjih diplomatskih krogih se v poslednjem času mnogo dela na tem, da bi se v drugi polovici julija ali v začetku avgusta sklicala v Ženevi konferenca vseh evropskih držav, na kateri bi se razpravljalo o vprašanju obče ekonomske krize v Evropi. Na tej konferenci bi imela biti zastopana vsaka država po svojih strokovnjakih, ki se posebno pečajo z evropskimi problemi. Konferenca bi imela najti načinov, kako bi se ta obča kriza odpravila. Ako pride do te konference, bo na njej zastopana tudi naša država po svojih gospodarskih strokovnjakih.

Občni zbor sodnikov

Belgrad, 21. jun. u. Pod predsedstvom kasacijskega sodnika Velimira Ristića se je danes tukaj vršil prvi občni zbor združenja sodnikov kraljevine Jugoslavije. Občnega zbora se udeležujejo delegati iz Slovenije, Južne Srbije, Bosne in Hercegovine, Vojvodine in Dalinacije. — Predsednik Ristić je pozdravil zborovalce. Nato so bili poslani pozdravi Nj. Vel. kralju, predsedniku ministrskega sveta generalu Petru Živkoviću in ministru za pravosodje Srskiću. Pri volitvah je bil izvoljen nov odbor. Za predsednika belgrajskih sodnik Rusomir Janković, za podpredsednika sodnika Mirko Košćec in dr. Josip Kavčić.

Seja VZS

Belgrad, 21. junija. AA. Plenarna seja vrhovnega zakonodajnega sveta je sklicana za prihodnji četrtek 26. t. m. Dnevni red te seje je pretes zakonskega načrta o javnih železnicah.

Revizija socialne zakonodaje

Belgrad, 21. jun. u. Delo na reviziji socialnega zakonodajstva v ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje se bližajo koncu. V začetku prihodnjega meseca bo ministrstvo sklicalo široko konferenco zastopnikov gospodarskih organizacij in strokovnjakov ministrstva, na kateri se bodo končno obravnavali vsi izdelani zakonski načrti.

Razpisane uslanove

Belgrad, 21. jun. AA. Minister prosvete je razpisal nabočaj za šest stipendij fonda poslanstva v Londonu. Od teh mest sta dve mestu določeni za študij pedagogike na univerzama v Londonu in Edinburghu; eno mesto za filozofijo na univerzi v Londonu; dve mesti za angleški jezik v Birminghamu in eno mesto za gozdarstvo in kmetijstvo v Londonu. Natečaja se lahko udeležijo moški državljani kraljevine Jugoslavije, prvenstvo imajo oni iz predvojnne Srbije in Crne gore, ki so končali akademsko študijo ta semester ali pa so še redni slušatelji kake jugoslovanske fakultete.

Ureditev glavnih cest

Belgrad, 21. junija. p. V ministrstvu za javna dela so končana dela na določitvi načrta za ureditev glavnih cest v državi. Predvsem je treba pričeti z razširitvijo in asfaltiranjem cest Skoplje — Niš in Belgrad — Zagreb — Ljubljana. Dela bi se imela izvršiti postopoma. Zato je potreben trimilijonski kredit. Načrt bo predložen v odobritev gospodarsko finančnemu odboru ministrov.

„Mlada Jugoslavija“

Zagreb, 21. junija. z. »Seljački glas« poroča, da je novo mladinsko društvo »Mlada Jugoslavija« dobila potrjena pravila. Sedaj se bodo v vseh kraljevih zela ustanovljali društva po odobrenih pravilih v svrhu širjenja bratstva, sloge in ljubezni med vsemi tremi brati zedinjene domovine Jugoslavije.

Spor o nogometu

Zagreb, 21. jun. z. Kakor se je v poslednjem trenutku zvedelo, je zagrebska policijska uprava dostavila jugoslovanski nogometni zvezi in zagrebski nogometni podzvezi rešitev, s katero se ne dovoljuje glavni občni zbor ZNP, ki ga je sklical upravni odbor ZNP za 28. junija. Razlog je ta, ker je ZNP bil takrat, ko je sklical ta občni zbor, po JNZ suspendiran.

Belgrajske vesti

Belgrad, 21. jun. u. Sem je prispel profesor praškega vseučilišča František Novak, ki bo s svojimi asistenti napravil daljšo znanstveno potovanje po Sandžaku, da prouči tamšnjo floro. Kakor Novak izjavlja, misli, da bo našel tam posebno floro, ki do sedaj še ni znana.

Belgrad, 21. jun. p. Kmetijsko ministrstvo je izdelalo pravilnik o izvršitvi zakona o vinu. Ta pravilnik je poslobo predsedniku vlade, finančnemu ministru in pravosodnemu ministru v odobritev. Pravilnik vsebuje navodila vinogradnikom in kontrolnim organom glede pridelovanja in prodaje vina.

Belgrad, 21. jun. m. Danes so sem prispeli češkoslovaški mali sokoli, ki so se danes udeležili sokolskih vežb in jih bodo jutri nadaljevali.

Belgrad, 21. jun. AA. Ministrstvo za notranje zadeve je dovolilo uvažanje in razširjanje v naši državi jugoslovanskega lista »Naša nada«, ki izhaja v Chicagu.

Divjanje hudournika

Zeneva, 21. junija. x. Proga simpsonske železnice je prekinjena pri St. Moritzu radi gorskih plazov z ledenika Dent du Midi. Gorski potok izpod ledenika je popolnoma porušil progo za več sto metrov in jo zasul s kamenjem in skalami. Tudi avtomobilski cesta je popolnoma zasuta. Vsi vlaki so morali kreniti po progi skozi Berna. Pravilno zasute proge je še nemogoče, ker traja povenen gorskih hudournikov še dalje.

Velikanski požar v Varni

Sofija, 21. jun. AA. V Pavlikeniji v bližini Varne je izbruhnil v zgradbi, v kateri se nahaja sodišče za nesporna dela in javni notar, požar, ki je vpepelil 1500 aktov in velik število menic. Škoda se cenj na sto milijonov levov, predvsem radi zgorelih menic.